

ПРАВОЗАХИСНИЙ РУХ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

ника для захисту свого права власні дозволені примусові дії та самостійно знайти найбільш правильний шлях реалізації своєї правової активності без звернення до компетентного органу.

При виборі способу самозахисту потрібно дотримуватись принципу всебічності і повноти захисту порушеного права, а також можливість досягнення цілей захисту шляхом використання такого способу.

Всі способи самозахисту умовно можна розподілити на колективні та індивідуальні. Колективні способи характеризуються участю декількох осіб, які об'єдналися для захисту своїх прав. Індивідуальні способи характеризуються самозахисними діями однієї особи самостійно.

Ознаками способів самозахисту є спрямованість на забезпечення можливості досягнення цілей, що стоять перед суб'єктом самозахисту; встановлення конкретного способу самозахисту припускає якими діями здійснюватиметься самозахист; реалізація забезпечується різними юридичними гарантіями.

Таким чином, способи самозахисту можна визначити як конкретні правомірні дії, систему дій, яка здійснюється особою самостійно для захисту від посягань, порушень або для відновлення порушених прав та інтересів.

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р [Електронний ресурс]. – Режим доступу / <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/514-17/page>
2. Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 р. [Електронний ресурс]. – / <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/514-17/page>
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: / <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/514-17/page>
4. Кодекс про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: / <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/514-17/page>

Ващенко О.

(наук. кер. ст. викл. Потапов О.М.)

*студент ІV курсу історичного факультету
Полтавського національного педагогічного
університету імені В.Г. Короленка*

ПРОБЛЕМИ І ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ РЕ- ФЕРЕНДУМУ В УКРАЇНІ

Нині Україна перебуває на шляху демократичних перетворень – удосконалення наявних та запровадження нових основ демократії. Розвиток демократії в Україні стикається із загрозами і викликами, пов'язаними з

глобалізацією суспільства, поширенням терористичної загрози, етнічними конфліктами, що призводить до серйозних змін у функціонуванні сталих демократичних інститутів. Інститут референдуму дозволяє оперативно вирішувати найважливіші питання державного життя, знаходити варіанти вирішення проблеми, що потребують, з'ясування думки всього суспільства, власне його розвиненість свідчить про рівень розвитку демократії в державі в цілому.

На сьогодні питання референдуму регулює Закон України «Про всеукраїнський референдум» (від 6 листопада 2012 року). Так, ст. 1 Закону України «Про всеукраїнський референдум» визначає, що референдум – це одна з форм безпосередньої демократії в Україні, спосіб здійснення влади безпосередньо Українським народом, що полягає у прийнятті (затвердженні) громадянами України рішень з питань загальнодержавного значення шляхом таємного голосування в порядку, встановленому цим Законом. Також закон встановлює, що предметом всеукраїнського референдуму є питання про схвалення нової редакції Конституції України, внесення змін до Конституції України, скасування, втрату чинності чи визнання нечинним закону про внесення змін до Конституції України (конституційний референдум); про зміну території України (ратифікаційний референдум); щодо прийняття чи скасування закону України або внесення змін до чинного закону України (законодавчий референдум); з будь-якого питання за винятком тих, щодо яких референдум не допускається згідно з Конституцією України (загальний референдум) [1]. Визначаючи предмет, доцільно звернути увагу на ст. 73 Конституції України, яка закріплює положення, що виключно всеукраїнським референдумом регулюється питання про зміну території України [3]. Отже, самостійно, без волі народу, прийняти подібне рішення не може жодний державний орган.

Водночас, не дивлячись на наявність національно-правових актів, які регулюють питання поняття референдуму, його предмета, сфери дії, порядку організації та проведення, на сьогодні залишається велика кількість аспектів, які потребують додаткового регулювання.

Зокрема, вітчизняний дослідник С. Ольштинський звертає увагу на дві проблемні сторони щодо організації і проведення референдуму. Насамперед, він вказує, що чітко не встановлена форма здійснення всенародного голосування. Законом не закріплено, як бути з питаннями, що виносяться на референдум, і не мають відповіді «так» або «ні». Також не визначено, який орган має остаточно затверджувати питання, що виносяться на всенародне обговорення. Водночас ця проблема є доволі серйозною, оскільки саме від чіткості формулювань залежить майбутня імплементація положень референдуму [5].

У зв'язку з набуттям 6 листопада 2012 року чинності Закону України «Про Всеукраїнський референдум» в Україні, за словами Р. Максакової, виникла ситуація, в якій громадяни стали позбавленими можливості ре-

алізації конституційного права брати участь у місцевому референдумі (закріпленого положеннями частини першої статті 38 Конституції) та права на участь у здійсненні місцевого самоврядування через право вирішувати питання місцевого значення шляхом місцевого референдуму (закріпленого положеннями статей 3, 7 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»), оскільки новий Закон України «Про місцеві референдуми» Верховна Рада України не прийняла, а той, що передбачав механізм реалізації зазначеного права, визнаний нечинним. Виходить, що положення пункту 4 Розділу XIII Закону України «Про Всеукраїнський референдум» від 6 листопада 2012 року суперечать положенням частини другої статті 21, частин другої та третьої статті 22 Конституції України, якими закріплено принципи непорушності прав і свобод людини, недопущення скасування конституційних прав і свобод і звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів [4, с. 47].

Сьогодні доводиться констатувати, що навіть через двадцять три роки незалежності місцеві референдуми в Україні не утвердилися як реальні та дієві механізми демократичної моделі прийняття легітимних рішень з питань місцевого значення. Не отримав свого розвитку й правотворчий потенціал місцевого референдуму – територіальні громади в Україні так і не стали, подібно до комун у державах-учасницях ЄС, ініціаторами і безпосередніми учасниками локальної правотворчості [6, с. 65]. Вирішення цього питання, як відзначає вже згадувана нами Р. Максакова, можливе шляхом визначення серед пріоритетних питань розгляду на порядку денному Верховної Ради України питання щодо прийняття Закону України «Про місцеві референдуми» [4, с. 47]. На необхідність вдосконалення механізмів національних і місцевих референдумів, зокрема – відпрацювання механізмів конституційного референдуму і дорадчого (національного і місцевого) референдуму наголошує Ю. Кальниш. Також науковець вказує на доцільність визнання результатів референдуму за народною ініціативою нормою прямої дії, що не вимагає будь-якої імплементації [2, с. 12].

Таким чином, удосконалення механізмів референдуму є важливим завданням державної політики у процесі підвищення ефективності політичної системи України, оскільки на сучасному етапі політичних трансформацій вони є важливим інструментом впливу населення з метою посилення контролю за діяльністю органів влади у міжвиборчий період, забезпечення реальної участі у прийнятті важливих суспільно-політичних рішень.

Література:

1. Про всеукраїнський референдум: Закон України від 06 листопада 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5475-17>.
2. Кальниш Ю. Г. Пряма демократія в Україні: історичні традиції та перспективи розвитку / Ю.Г. Кальниш // Стратегічні пріоритети. – 2008. – №4. – С. 5-15.

3. Конституція України, Закон від 28 червня 1996 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

4. Максакова Р.М. Право громадян брати участь у виборах та референдумах в Україні: проблеми реалізації / Р.М. Максакова // Вісник центральної виборчої комісії. – 2013. - № 1 (25). – С. 43-48.

5. Ольштинський С. Чи потрібен Україні референдум? / С. Ольштинський // Юридичний журнал. – 2007 – № 6. – [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2688>

6. Федоренко В.Л. Законодавче регулювання місцевих референдумів в Україні: досвід, проблеми та перспективи / В.Л. Федоренко // Вісник Центральної виборчої комісії. – 2014. – № 1(28). – С. 64-69.

Воскобійник Т.

(наук. кер. ст. викл. Потапов О.М.)
*студентка IV курсу історичного факультету
Полтавського національного педагогічного
університету імені В.Г. Короленка*

ПРАВО НА ЕВТАНАЗІЮ: ЗА І ПРОТИ

Життя людини в Україні визнається найвищою соціальною цінністю, а право на життя є найважливішим серед особистих немайнових прав, яке зумовлене самим єством людини і знаходиться на вершині плеяди соціальних цінностей.

Міжнародні нормативно-правові акти, які гарантують права та свободи людини, а також Конституція України визнають право на життя невід'ємним правом кожної фізичної особи, покладаючи на державу обов'язок його захищати.

Поряд існує право фізичної особи розпоряджатися своїм життям, що в контексті права на життя вчені тлумачать як можливість піддавати його значному ризику і вирішувати питання про припинення життя. Саме з можливістю реалізації права на розпорядження власним життям виникає проблема, яка турбує не тільки юристів, але і медиків, і суспільство загалом проблема евтаназії [8, с.159].

Термін «евтаназія» вперше був використаний англійським філософом Ф.Беконом для позначення легкої безболісної смерті. Термін «легка смерть» використаний Конгрегацією Віровчення в «Декларації про евтаназію» від 5 травня 1980 року. Текст Декларації унеможливило будь-яке суб'єктивне визначення і остаточно роз'яснює зміст евтаназії: «під словом евтаназія розуміється будь-яка дія чи, навпаки, бездіяльність, яка по своєму змісту чи наміру призведе до смерті, та має за ціль усунути біль і страждання» [2, с.34].